

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 138 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafojeva</i>	
Tarixiy obidalarning restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
<i>Uralova Muxabbat Sanjar qizi</i>	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
<i>Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи</i>	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
<i>Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна</i>	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
<i>Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржонова Мохира Илхомжон кизи</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
<i>Artikbayeva Aziza Abror qizi</i>	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
<i>Berdiyeva Lobar Norqobulovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
<i>Esanova Maysara Umirovna</i>	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
<i>Feruza Yusupova Akildjanovna</i>	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
<i>Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
<i>Umarov Xusniddin</i>	

BO'LAJAK TARBIYACHILARNI KASBIY PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH TEXNOLOGIYALARI

Artikbayeva Aziza Abror qizi
 UBS ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, uning maqsad va vazifalari, shuningdek, ularning oliy ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligini baholash hamda rivojlantirish yo'nalishlarini belgilashdagi imkoniyatlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: kasbiy kompetensiya, asosiy kompetensiya, kognitiv, kasbiy faoliyat, kompetensiyaviy texnologiyalar, ta'lim va ishlab chiqarish.

Abstract: This article analyzes the development of professional competencies of future educators, their goals and objectives, as well as the possibilities for assessing the professional competence of pedagogical staff in higher education institutions and determining directions for further development.

Key words: professional competence, basic competence, cognitive activity, professional activity, competency-based technologies, education and production.

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы развития профессиональных компетенций будущих воспитателей, их цели и задачи, а также возможности оценки профессиональной компетентности педагогических кадров высших учебных заведений и определения направлений их развития.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, базовая компетентность, когнитивная деятельность, профессиональная деятельность, компетентностные технологии, образование и производство.

KIRISH

Respublikamizda so'nggi yillarda ijtimoiy hamkorlik sharoitida pedagog kadrlar tayyorlashning integrativ mexanizmlarini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish, xorijiy davlatlar ta'lim muassasalarining filiallarini ochish, ta'lim-tarbiya tizimini yangi bosqichga ko'tarish, oliy pedagogik ta'lim bilan qamrov darajasini oshirish, yosh avlodning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish hamda interfaol qo'llab-quvvatlashning me'yoriy asoslarini yaratish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda. Ko'pgina tadqiqotchilarning fikricha, XX asrning oxiriga kelib fan, ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviy aloqaning yetarli darajada ta'minlanmagani tufayli fan o'z mavqeini yo'qota boshladi, bu esa ishlab chiqarish hajmining keskin pasayishiga olib keldi. Ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi aloqani qo'llab-quvvatlamasdan turib, fan va texnika taraqqiyotini ta'minlash hamda sanoat korxonalarining zamonaviy ehtiyojlariga javob beradigan malakali kadrlarni tayyorlash mushkul.

Ma'lumki, hozirgi vaqtda mutaxassislarning kasbiy tayyorgarlik darajasi o'zgaruvchan mehnat bozori shart-sharoitlari bilan bevosita bog'liq bo'lib, yuqori malakali kadrlarni tayyorlash va talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun kasbiy tayyorgarlik maqomini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. "Kompetensiya" tushunchasiga to'xtaladigan bo'lsak, u fan bo'yicha egallangan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikma va malakalarni kundalik hayotda uchraydigan amaliy hamda nazariy masalalarni hal etishda qo'llay olish qobiliyatini anglatadi.

Shuningdek, kasbiy kompetensiyalarning turli tasniflari mavjud. Jumladan, R.V. Gurinaning ta'kidlashicha, kasbiy kompetensiyalar asosiy va maxsus qismlardan iborat. Asosiy kompetensiyalar har qanday zamonaviy mutaxassisning samarali kasbiy faoliyati uchun zarur bo'lgan umumiy kompetensiyalarni o'z ichiga oladi, maxsus kompetensiyalar esa muayyan kasbiy muammolarni hal qilish uchun talab etiladigan kompetensiyalar hisoblanadi. Mavzuning dolzarbligini ko'rib chiqadigan bo'lsak, bugungi kunda jamoat manfaatlari va mehnat bozorida ish beruvchilar mutaxassisdan zamonaviy texnologiyalar rivojlanish darajasiga mos keladigan kasbiy vakolatlariga ega bo'lishni talab qilmoqda. Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga doir yondashuvlar va vositalarni

tahlil qilish ushbu muammoning hali tadqiqot bosqichida ekanligini ko'rsatadi. Qo'llanilayotgan vositalarning xilma-xilligiga qaramay, kasb-hunar ta'limi muassasalarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish imkoniyatlaridan yetarlicha foydalanilmayotgani aniqlandi. Amaliyotda ko'proq kognitiv yondashuv qo'llanilib, integratsiyalashgan yondashuv yetarli darajada tatbiq etilmayapti, bu esa integratsiya va differensiallashuv jarayonlarini hisobga olgan holda kasbiy vakolatlarni rivojlantirish muammosini kompleks yondashuv asosida ko'rib chiqish imkoniyatini cheklaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim jarayonlarini axborotlashtirish, kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish hamda innovatsion-kreativ tayyorgarlikni rivojlantirish masalalari bo'yicha B. Adizov, N.N. Azizxo'jayeva, A.R. Aripjanova, U. Begimqulov va boshqa olimlar o'z ilmiy tadqiqot ishlarida muhim fikrlarni ilgari surganlar. Talabalarda kasbiy-pedagogik faoliyatga barqaror motivatsiyani shakllantirishning psixologik va akmeologik xususiyatlari esa L.S. Vigotskiy, V.V. Davidov, A.K. Markova, N.V. Kuzmina, S.L. Rubinshteynlarning ilmiy izlanishlarida chuqur tahlil qilingan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Taniqli rus olimlari E.A. Klimov va E.B. Bobrovalarning tadqiqotlariga ko'ra, psixologik-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, pedagogik tajribani umumlashtirish hamda ushbu yo'nalishdagi o'z izlanishlarimiz kasb-hunar ta'limining pedagogik nazariyasi va amaliyotida bir qator qarama-qarshiliklarni aniqlash imkonini berdi. Xususan, kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish uchun talabalarning loyihalash faoliyatiga asoslangan umumiy kasbiy fanlarni integratsiyalashni nazarda tutuvchi hamda eksperimental va qidiruv ishlari jarayonida sinovdan o'tgan psixologik-pedagogik vositalar majmuasini ishlab chiqish zarurligi aniqlandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Aniqlangan qarama-qarshiliklar talabalarning kasbiy qobiliyatlarini rivojlantirish jarayonini ilmiy-nazariy jihatdan asoslash va uni amaliyotda amalga oshirish bilan bog'liq muammolarni o'rganishga xizmat qildi. Tadqiqotning maqsadi talabalarning kasbiy kompetensiyalarining tarkibi hamda tuzilishini aniqlashtirish, elektron fanlarning integratsiyalashuvi asosida ularni rivojlantirish imkoniyatlarini belgilash, shuningdek, ilmiy va uslubiy darajada mavzuning dolzarbligi kasbiy rivojlanishning asosiy muammosi ekanligini anglashdan iborat. Kompetensiyalarni talabalarning ongli faoliyatini ta'minlovchi hamda samarali texnologiyalarni izlashga yo'naltiruvchi tashkiliy jarayon sifatida talqin qilamiz. Bunda ongli faoliyat talabalarga mustaqillik, faollik, o'z faoliyatini loyihalash, mustaqil qarorlar qabul qilish va ular uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olish, o'z harakatlari natijalarini ijtimoiy va kasbiy qadriyatlarga muvofiq tanqidiy baholash qobiliyatini beradi. Ijtimoiy-professional qadriyatlar deganda esa ijtimoiy-professional hamjamiyat tomonidan tan olingan va qabul qilingan xulq-atvor ko'rsatmalarining birligi, shuningdek, shaxsning o'z kasbiy faoliyatining maqsadlari va natijalariga munosabatini tushunamiz.

Klimov E.A. "Puti v professionalizm (psixologicheskiy vzglyad)"^[1]. Shunday ekan, "kompetensiya" tushunchasiga izoh beradigan bo'lsak, u fan bo'yicha egallangan nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalarni kundalik hayotda uchraydigan amaliy hamda nazariy masalalarni yechishda qo'llay olishni anglatadi. Shuningdek, kasbiy kompetensiyalarning turli tasniflari mavjud. R.V. Gurinaning fikriga ko'ra, kasbiy kompetensiyalar asosiy va maxsus qismlardan iborat: asosiy kompetensiyalar – har qanday zamonaviy mutaxassisning samarali kasbiy faoliyati uchun zarur bo'lgan umumiy kompetensiyalar; maxsus kompetensiyalar esa muayyan kasbiy muammolarni hal qilish uchun talab etiladigan kompetensiyalardir.

Mavzuning dolzarbligini ko'rib chiqadigan bo'lsak, jamiyat manfaati hamda mehnat bozorida ish beruvchilar tomonidan qo'yilayotgan talablar zamonaviy mutaxassisning hozirgi texnologik rivojlanish darajasiga mos kasbiy vakolatlarga ega bo'lishini taqozo etadi. Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish yondashuvlari va vositalarini yorituvchi ishlar tahlili ushbu muammoning hali tadqiqot bosqichida ekanligini ko'rsatdi. Qo'llanilayotgan vositalar xilma-xilligiga qaramay, kasb-hunar ta'limi muassasalarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish imkoniyatlaridan yetarlicha foydalanilmayotgani aniqlandi. Amaliyotda ko'proq kognitiv yondashuv qo'llanadi, integratsiyalashgan yondashuv esa yetarli darajada tatbiq etilmaydi. Holbuki, integratsiya va parchalanish jarayonlarini hisobga olgan holda kasbiy vakolatlarni rivojlantirish muammosini har tomonlama ko'rib chiqish aynan integratsiyalashgan yondashuv orqali samarali amalga oshirilishi mumkin.

Ilmiy va uslubiy darajada izlanishlarning dolzarbligi kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning asosiy muammosi talabalarni ongli faoliyatga jalb etadigan samarali texnologiyalarni izlash ekanligini anglash bilan bog'liq. Biz ongli faoliyatni talabalarga mustaqillik, faollik, o'z faoliyatini loyihalash, mustaqil qarorlar qabul qilish va ular uchun javobgar bo'lish, shuningdek, o'z harakatlari natijalarini ijtimoiy normalar hamda kasbiy qadriyatlarga muvofiq tanqidiy baholash imkonini beradigan uyushgan jarayon sifatida ko'rib chiqamiz. Ijtimoiy-

professional qadriyatlar deganda esa ijtimoiy-professional hamjamiyat tomonidan tan olingan va qabul qilingan xulq-atvor ko'rsatmalarining birligi hamda shaxsning kasbiy faoliyat maqsadlari va natijalariga bo'lgan shaxsiy munosabati tushuniladi.

XULOSA

Ko'rinib turibdiki, kasbiy kompetensiya turli kasbiy vazifalarni hal etish uchun turli faoliyat turlarida qo'llanishi mumkin bo'lgan tizimlar majmuasini ifodalaydi hamda bo'lajak mutaxassisning umumiy kasbiy tayyorgarligini belgilaydi, yangi bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish va egallashga, shuningdek kasbiy mahoratini oshirish imkoniyatlarini yaratadi. Kasbiy tayyorgarlik jarayonida fanlarni integratsiyalashuvi asosida kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali texnologiyalarini aniqlashga imkon beradigan pedagogik muhitning xususiyatlari quyidagicha tizimlashtiriladi: shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalar ichki imkoniyatlar va "yashirin" qobiliyatlarni yuzaga chiqarishga qaratilgan bo'lib, talabning ijtimoiy hamda kasbiy jihatdan qiziqish bildirgan sohasidagi qobiliyatlari va imkoniyatlari, xatti-harakatlari va faoliyat usullarini mustaqil tanlashiga asoslanadi. O'quv va kognitiv faoliyatni o'rganish texnologiyasi esa pedagog ta'siri yordamida talabani passiv holatdan faol holatga o'tishiga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Artikbayeva A.A. (2023). Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda ijtimoiy hamkorlikning ahamiyati. Лучшие интеллектуальные исследования, 10(1), 186–190.
2. Abramna A.A. (2024). The Bible's viewpoint. Pedagogika, psixologiya va ijtimoiy tadqiqotlar | Journal of Pedagogy, Psychology and Social Research, 3(5), 211–213.
3. Artikbayeva A.A. (2023). Development of professional competencies of students based on social cooperation. Web of Synergy: International Interdisciplinary Research Journal, 3(2), 354–356.
4. Artikbayeva A.A. (2023). Development of professional competencies of students based on social cooperation during the qualification practice. Академические исследования в современной науке, 2(4), 68–70.
5. Artikbayeva A. (2023). Ijtimoiy hamkorlik asosida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 1(2–3).

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.